

Ärendenummer: Fö2024/01668

Inskickat: 2025-02-14

Ansvarig tjänsteman: Ulrika Dahlin

Från:

Svensk Dagligvaruhandel

Till:

Försvarsdepartementet

Remiss avseende Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (LKRB)

Svensk Dagligvaruhandel är branschorganisationen för dagligvaruhandeln i Sverige. Våra medlemsföretag är Axfood AB, Coop Sverige AB, ICA Sverige AB, Lidl Sverige KB och Livsmedelshandlarna. Tillsammans står vi för drygt 95 % av dagligvaruhandeln i Sverige, med butiker över hela landet. Dagligvaruhandeln sysselsätter runt 110 000 personer, varav en tredjedel är unga (15–24 år).

Svensk Dagligvaruhandels remissvar

Svensk Dagligvaruhandel har tagit del av förslaget till delbetänkandet 2024:65 Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (LKRB).

Vi kommer i vårt remissyttrande enbart att respondera på de delar som i någon omfattning berör livsmedel och/eller dagligvaruhandeln. För övriga delar av delbetänkandet ger vi inga inspel.

Svensk Dagligvaruhandel vill peka på att det redan idag finns en rad olika begrepp inom beredskapsområdet som i viss mån överlappar varandra och ibland saknar laga definition. Genom att införa ytterligare ett begrepp "kvalificerade fredstida kriser" utan regional eller nationell specificerad nivå är bekymmersamt och riskerar leda till otydlighet och olika tolkningar. Det är viktigt att detta åtgärdas så att vi inte fastnar i begreppsdiskussion framåt.

Svensk Dagligvaruhandel vill också förstärka Livsmedelsverkets anmärkning i sitt remissvar att "utredningarna Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65) respektive Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) skiljer sig åt i hur de ser på kommunernas ansvar och uppdrag, såväl i

innehåll som principiellt.” och det blir därför viktigt att i vägen fram väga dessa två riktningar när man går till beslut om eventuell lagstiftning inom båda områdena.

Kommuners geografiska områdesansvar

I utredningen förslås följande formulering avseende geografiskt områdesansvar:
13 § En kommun ska inom sitt geografiska område verka för att relevanta aktörer samverkar och uppnår samordning i fråga om de åtgärder som kan behöva vidtas inför och under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Vid planeringen för en robust och uthållig livsmedelsförsörjning så är det viktigt att man säkrar förmågan och systemförståelsen för hela värdekedjan. Alla våra butiker finns i en kommun men så gör även våra stora logistikanläggningar. Anläggningar som serverar flera hundratals butiker i flera olika kommuner. Denna kedja måste hänga ihop och samverka och samordning kan därför inte enbart ske på kommunal nivå utan måste kopplas samman med ett nationellt perspektiv. Vidare har våra medlemmar mycket olika bolagsstrukturer och därmed också olika förutsättningar för att verka eller teckna avtal eller andra samverkansformer lokalt, detta gör att konkurrensneutraliteten för kommuner i dialogen med dagligvaruhandels aktörer kan utmanas.

Svensk Dagligvaruhandel noterar att utredningen föreslår att MSB får i uppdrag att tydliggöra det geografiska områdets ansvaret. Det ser vi som positivt, viktigt och helt grundläggande att det granskas närmare.

Här vill Svensk Dagligvaruhandel också lyfta skillnaderna i hur det geografiska områdets ansvaret beskrivs mot hur förslaget om prioriteringar för kommunerna föreslås se ut i slutbetänkande Ökad va-beredskap (SOU 2024:82) där man föreslår att ”Under fredstida krissituationer och höjd beredskap ska de allmänna va-anläggningarna drivas så att så att angelägna allmänna intressen prioriteras.” (5.3)

Kommuners informationsskyldighet

I lagförslaget (LKR) §14-17 föreslås kommunerna ha en informationsskyldighet gentemot statliga myndigheter och allmänheten. Vi ser avsaknaden av informationsskyldighet till näringslivet, som verkar i kommunen, som utmanande. Om det i kommunen finns samhällsviktig verksamhet som utförs av företag är det av största vikt att de också omfattas av den information som kommunen har och som kan vara vital för företagets förmåga att fortsätta leverera sitt samhällsviktiga uppdrag eller i så god tid som möjligt anpassa sitt arbete till att möta den förändrade utmaning som finns i kommunen. En snabb och tidig informationsdelning riktad till dessa delar av näringslivet skulle i flera fall också kunna bidra till en ökad förmåga i kommunen genom samverkan och att näringslivet kan sätta in insatser för att underlätta läget i kommunen.

Försörjning med egna resurser under två veckor

Utredningen nämner arbetet som Uppsala kommun gjort med inköp av frystorkade varor med en hållbarhet på 27 år. Intentionerna bakom Uppsala kommuns arbete och insats genom att börja någonstans och ”gräva där du står” är intressanta, behjärtansvärda och bör absolut beaktas men att basera en livsmedelsberedskap för kommunens verksamhet för två veckor på det upplägget varken rimmar med hur övrig livsmedelsberedskap byggs upp eller vad som i längden är ekonomiskt försvarbart. I alla andra sammanhang när lagring av livsmedel diskuteras i någon form så är det omsättningslager vi pratar om, till och med i hemberedskapen är det omsättningslager som är rekommendationen. Detta borde också vara modellen för kommunal livsmedelsberedskap. Varorna bör ha god hållbarhet men också vara sådana som känns igen av konsumenten och där kompetensen om tillagning och hantering finns i vardagen. När man beaktar olika sådana lösningar kan man också se att det skulle innebära en lägre kostnad än anskaffning av frystorkade långtidslagrade varor. En annan viktig aspekt som behöver beaktas är också att behovet av specialkost eller medicinska livsmedel (ex näringsdryck) är markant skiljt från övriga livsmedelsberedskapsbehov i landet och bör därmed särskilt beaktas.

Svensk Dagligvaruhandel instämmer med utredningen att en livsmedelsberedskap för kommunal verksamhet bör vara utformad så att samma krav ställs oavsett om utövaren är offentlig eller privat. Däremot är vi inte helt övertygade om att två veckor är en rimlig tidsram. För viss specialkost eller medicinska livsmedel, så som nämnts ovan, kan detta vara en klok aspekt då dessa ofta är mycket specialiserade och kan vara svåra att anskaffa i utmanande tider - men en generell livsmedelsberedskap om två veckors behov kommer bli både dyrt och utrymmeskrävande. Här behöver man närmare granska om detta verkligen är satt i proportion till andra lösningar. Om vi rekommenderar en hemberedskap om 1 vecka och livsmedelshantering i kommuners verksamhet är att se som en ersättning/alternativ till hemmakonsumtion så torde 1 vecka vara en mer rimlig rekommendation.

Slutligen vill Svensk Dagligvaruhandel här också lyfta det utredningen själva lyfter och som Drivkraft Sverige också pekar på i sitt remissvar. Utredningen lyfter följande: *”Vidare har det anförts att det framstår som svårt att lita på att de vidtagna åtgärderna och lagringen av till exempel livsmedel, vatten och drivmedel är rätt dimensionerade för att ge önskad uthållighet. Flera kommuner och regioner anser att det vore rimligt att det finns möjlighet att på såväl lokal, regional som nationell nivå omfördela resurser mellan områden där behovet och bristerna är olika.”*

Således behövs en samlad samordning där kommuner samordnas med sina respektive länsstyrelser som i sin tur samordnas med sina respektive civilområden.

Det finns annars en risk att beredskapsarbetet kan leda till ökad fragmentering, då kommuner, regioner centrala myndigheter, näringsliv och forskare springer på samma boll utan samordning, vilket kan leda till slöseri med både tid och resurser samt försvåra samordningen. Varken kommuner, myndigheter och näringsliv kan ensamma lägga pusslet. Återtagandet av totalförsvaret får inte bli en tillfällig fluga som läggs ned när den blir för kostsam.